

PRZEGLĄD DEWIZOWY

MIESIĘCZNIK

Redaktor
STANISŁAW ETTINGER
Adwokat

TREŚĆ NUMERU:

Wykładnia Prawa Dewizowego a odpowiedzialność
karna.

Instrukcja w sprawie wykonywania przez urzędy
pocztowe przepisów o obrocie pieniężnym z zagranicą.

Orzecznictwo Karno-Dewizowe.

Informacje.

Z plómiennictwa.

KSIĘGARNIA POWSZECHNA
DZIEŁ PRAWNICZYCH I EKONOMICZNYCH
WARSZAWA — PLAC NAPOLEONA 1

Ukazały się następujące nowe prace z zakresu prawa dewizowego:

Stanisław Ettinger

adwokat

**UPRAWNIENIA DEWIZOWE
ADWOKATÓW i ADMINISTRATORÓW
NIERUCHOMOŚCI**

Cena zł 3.-

Stanisław Ettinger

adwokat

**OBRÓT NIERUCHOMOŚCIAMI
I HIPOTEKAMI W ŚWIETLE
PRZEPISÓW DEWIZOWYCH**

Cena zł 1.75

Wykładnia Prawa Dewizowego a odpowiedzialność karna

Dekret dewizowy z 26 kwietnia 1936 r. na skutek ogólnikowości swych postanowień wywołał potrzebę przy praktycznym jego stosowaniu nader szczegółowej, a często b. daleko idącej wykładni. Wykładnia dekretu stworzona została i tworzy się przez literaturę prawniczą, praktykę Ministerstwa Skarbu i Komisji Dewizowej oraz przez orzecznictwo sądów, jak dotąd przede wszystkim sądów karnych.

Za przykład, jak obszerna jest wykładnia przepisów dewizowych, może służyć fakt, że w zwięzłym, unikającym dygresji oraz skomplikowanych rozważań komentarzu Mantla, Mateckiego i Bielobradka — przepisowi art. 8 Dekretu, zawierającemu 18 wierszy, poświęcono wierszy 1800.

Szczegółowa wykładnia przepisów dewizowych jest konieczna ze względu na olbrzymią różnorodność wypadków praktycznych stosowania dekretu oraz ze względu na rozległą dziedzinę przez dekret regulowaną. Z drugiej strony obszerna wykładnia, która znana być może tylko poszczególnym fachowcom i specjalistom w zakresie prawa dewizowego i polityki dewizowej czyni przepisy dewizowe nieprzejrzystymi, a często nawet niezrozumiałymi dla ogółu. Niezmiernie istotnym jest zagadnienie wykładni prawa dewizowego przy ocenie, czy dana czynność stanowi przekroczenie tego prawa, tj. czy stanowi przestępstwo (dewizowe).

Zgodnie z podstawową zasadą prawa karnego, sformułowaną w art. 1 K. K., a odnoszącą się zgodnie z art. 92 K. K. również do przestępstw przewidzianych w innych ustawach, a więc i w dekrete dewizowym — „odpowiedzialności karnej ulega ten, kto dopuszcza się czynu zabronionego pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia“.

Z mocy art. 16 (1) ulega odpowiedzialności karnej tylko ten, kto przekroczył przepisy zawarte w art. 5 ust. 1, art. 6, 7, 8 i 12 oraz rozporządzeń wydanych w wykonaniu tych artykułów, jak również winni umyślnego złożenia nieprawdziwych danych lub przedstawienia fałszywych dowodów w celu uzyskania zezwolenia na zakup i wywóz za granicę środków płat-

nicznych lub osiągnięcia korzyści z tych czynności. Ponadto art. 17 i 18 dekretu przewidują dalsze stany faktyczne uznane za karalne. Nikt więc nie może odpowiadać karnie za naruszenie przepisów dewizowych niewymienionych w art. 16, jak również za czyny, chociażby sprzeczne z rozporządzeniami i zarządzeniami władz, o ile nie mieszczą się one w ramach wyżej powołanych przepisów Dekretu.

Komisja dewizowa będąca przewidzianym w dekreście dewizowym organem wykonywującym reglamentację dewizową wydała i wydaje szereg wyjaśnień, zawartych w indywidualnych odpowiedziach skierowanych do poszczególnych osób i instytucji oraz w okólnikach skierowanych do ogółu, z których wynika, że uznaje szereg czynności w dekreście wyraźnie nieprzewidzianych — w drodze wykładni — za zakazane.

Należy jednak rozróżnić zadania i cele praktyki władz dewizowych od zadań i celów wymiaru sprawiedliwości karnej. Wolno niewątpliwie organom, wykonywującym reglamentację dewizową i odpowiedzialnym za korzystność polityki dewizowej dla życia gospodarczego, stosować wobec osób niestosujących się do intencji tych władz represje, jednakże nie represje natury prawno-karnej. Mogą więc władze ingerować w sprawie przydziału importerom dewiz i kontyngentów przywozowych, skreślić z listy eksporterów, nie udzielać premii eksportowych itp., jednakże nie powinny osoby te odpowiadać przed sądami karnymi, o ile czyn ich nie stanowi naruszenia przepisu zawartego w dekreście dewizowym. W szczególności władze powołane do ścigania przestępstw dewizowych winny baczenie zwracać na to uwagę, czy zarzucany danej osobie czyn, aczkolwiek niezgodny z intencją aktualnych dążeń organów wykonujących praktykę dewizową, narusza przepisy dekretu i czy daje wobec tego podstawę do represji karnej.

Kapitałną i niezmiernie słuszną zasadę w przedmiocie wykładni prawa dewizowego zawiera wyrok Sądu Najwyższego z 1 lipca 1937 r. (Zb. O. 34/38) a mianowicie: „Dekret Prez. Rzplitej z 26.IV.1936 r. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi, jako *lex specialis* wymaga ścisłej wykładni, a jako ograniczający wolność rozporządzania mieniem powinien być stosowany oględnie i w zakresie ściśle przez ustawę wyznaczonym. Przepisy tego dekretu oparte na założeniach polityki

walutowej Państwa, dążą do uregulowania obrotu z zagranicą środkami płatniczymi i podyktowane są czysto rzeczowymi względami na interes i możliwości Skarbu. Skoro zaś ten interes Państwa jest należycie zabezpieczony ograniczeniami ustawowymi, to rozszerzenie tych ograniczeń za pomocą **sztucznych konstrukcji prawniczych**, wychodzących poza zakres zamierzeń ustawodawcy, jest niedopuszczalne“.

Zgodnych z tą zasadą jest cały szereg ogłoszonych ostatnio wyroków Sądu Najwyższego w sprawach karno-dewizowych, a w szczególności wyżej powołany wyrok stwierdzający: że 1) przy wywozie pieniędzy zagranicę w ruchu podróźnych o prawie wywozu pieniędzy w granicach norm dozwolonych decyduje jedynie posiadanie paszportu, zaś okoliczność do kogo należą przewożone pieniądze jest obojętna; 2) za sprawcę wywiezienia zagranicę środków płatniczych ponad normę zezwoloną można uważać faktycznego posiadacza (dierzyciela) tych środków płatniczych w czasie przekraczania granicy, zaś sprawstwo pośrednie mogłoby zachodzić jedynie przy ustaleniu, że sprawca bezpośredni był niepoczytalny i stanowił w rękach pierwszego tylko ślepe narzędzie.

Wyrok Sądu Najwyższego z 21 września 1937 r. (Zb. Orz. 52/38) wyjaśnił, że blankiet wekslowy niepodpisany przez wystawcę, chociażby zawierał poza tym wszystkie istotne cechy weksla, nie stanowi środka płatniczego w rozumieniu dekretu. Trudno wprost zrozumieć, że ta ostatnia sprawa mogła dojść pod rozpoznanie Sądu Najwyższego, gdy się zważy, że nawet instrukcja z 8 września 1936 (Dz. Urz. M. Sk. N. 21, poz. 680) wyraźnie w dz. III. ust. 1 b zakazuje wywozu weksli i czeków, **jeżeli są podpisane.**

Wyrok Sądu Najwyższego z 22 września 1937 r. (Zb. Orz. 61/38) stanowi, że książeczki oszczędnościowe nie podpadają pod pojęcie papierów wartościowych w sensie art. 16 (5) dekretu, wobec czego konfiskacie nie ulegają.

Wyrok Sądu Najwyższego z 8 października 1937 r. (Zb. Orz. 68/38) stwierdza, że obowiązek zgłoszenia kwoty wywożonych zagranicę środków płatniczych może być wykonany nie tylko przez oświadczenie ustne, lecz również w inny sposób, byleby tylko cel przepisu, a mianowicie ujawnienie tych środków płatniczych mogło być osiągnięte (wręczenie portfelu urzędnikowi wykonującemu kontrolę itp.).

Jedną z najkapitałniejszych kwestii wynikłych z wykładni dekretu dewizowego jest zagadnienie dyspozycji przez osoby zamieszkałe w kraju swym majątkiem posiadany zagranicą w czasie pobytu zagranicą. Komisja dewizowa od samego początku reglamentacji dewizowej konsekwentnie uważa taką dyspozycję za zakazaną*).

Nasuują się jeszcze niestety przez Sąd Najwyższy niewyjaśnione b. poważne wątpliwości co do karalności powyższych, zdaniem Komisji Dewizowej, zakazanych czynności. Komisja wysnuwa istnienie zakazu z tej okoliczności, że zdaniem jej, dysponowanie majątkiem posiadany zagranicą stanowi zabronione przez art. 8 (2) dekretu stawianie do dyspozycji cudzoziemca środków płatniczych i że

„brak jest w Dekrecie jakiegokolwiek podstawy do ustalenia, że zakaz powyższy odnosi się wyłącznie do czynności dokonanych w kraju. Wprost przeciwnie, sama intytucja dekretu wskazuje na to, że dotyczy on obrotu pieniężnego z zagranicą, a zatem czynności poddane przez Dekret kontroli, a dokonywane przez osoby zamieszkałe w kraju, nie mogą być w świetle ustanowionych Dekretem norm prawnie obojętne, o ile zostały spełnione poza granicami kraju. Dokładny rozbiór poszczególnych przepisów Dekretu doprowadza do wniosku, że warunkiem skuteczności ustanowionej Dekretem reglamentacji może być tylko jednakowe traktowanie stawiania do dyspozycji środków płatniczych w kraju czy zagranicą, i nieprzeprowadzanie w tym względzie żadnej różnicy. Z tych względów, gdy się zważy, że żadne postanowienia specjalne zawarte w Dekrecie nie ograniczają w niczym zasady, ogłoszonej w art. 8 (2), że stawianie do dyspozycji cudzoziemca wszelkich środków płatniczych jest zabronione, gdy nadto weźmie się pod uwagę, iż ograniczanie tego zakazu wyłącznie do czynności dokonywanych w kraju, nie odpowiada duchowi polskiej reglamentacji dewizowej — Komisja Dewizowa uznać musi wszelką interpretację przeciwną za niemożliwą dla siebie do przyjęcia“.

Argumenty powyższe nie są przekonujące. Brak w Dekrecie przepisów co do rozciągnięcia zakazów na zagranicę stwierdza możliwość stosowania tych przepisów tylko w kraju,

*) Por. wyjaśnienia Komisji Dewizowej — Mantel, Bielobradek, Ma-tecki, „Polskie Ustawodawstwo Dewizowe“ str. 156, 157, 666, 746: 28.8.36—10425, 3.8.36 — 7861, 2.10.36 — 12832, 16.11.36 — 15232, 31.12.36 — 18578, 9.12.36 — 17041, 10.9.37 — 13605, 12.1.38 — 19.537 i punkt V wytycznych dotyczących obrotu nieruchomościami i prawami rzeczowymi na nieruchomościach w świetle prawa dewizowego. (Dz. Urz. M. Sk. N. 2 z 1938 r.).

a to zgodnie z art. 3 KCP., który stanowi, że prawo publiczne obowiązuje wyłącznie na terenie kraju. Intytulacja dowodzi jedynie, że przepisy dotyczą obrotu pieniężnego Polski z zagranicą, ale nie obrotu wyłącznie z zagranicą dokonywanego. Ogólnikowe powołanie na „duch reglamentacji“ wbrew obowiązującemu stanowi prawnemu jest niedopuszczalnym sposobem interpretacji, a ponadto z brzmienia Dekretu, który tylko i wyłącznie w art. 10 zajmuje się sprawą należności od zagranicy, przewidując w pewnych wypadkach, uregulowanych przez przepisy wykonawcze, obowiązek zaofiarowania tych należności do skupu, przemawia za tym, że polskiej reglamentacji obca jest intencja unieruchomienia majątku posiadanego zagranicą przez osoby zamieszkałe w kraju i zakaz dysponowania tym majątkiem. Należy jeszcze zaznaczyć, że o ile chodzi o karalność przestępstw przewidzianych w polskiej ustawie karnej, a popełnionych zagranicą — to karalność ta zgodnie z art. 4 KK. dotyczy jedynie przestępstw popełnionych przez obywateli polskich, zaś pojęcie osoby zamieszkałej w kraju w świetle dekretu dewizowego jest zupełnie inne i obejmuje również obywateli obcych, stale w Polsce zamieszkałych. Tymczasem dzieląc stanowisko Komisji Dewizowej należałoby uznać, że obywatel obcy stale zamieszkały w Polsce nie ma prawa wypłaty w czasie pobytu swego zagranicą żadnej sumy ze swego majątku, co oczywiście nie ma żadnego logicznego usprawiedliwienia. Ponadto art. 6 § 1 KK. stanowi, że warunkiem odpowiedzialności karnej za czyn popełniony zagranicą jest uznanie tego czynu za przestępstwo przez ustawę zagraniczną. Niewątpliwie naruszenie polskich przepisów dewizowych nie jest karalne według prawa zagranicznego. Przestępstwa przeciwko Dekretowi dewizowemu nie podpadają również pod wyjątkową normę art. 8 KK., gdyż nie są przestępstwami przeciwko bezpieczeństwu wewnętrznemu i zewnętrznemu Państwa Polskiego. Stosując zgodnie z art. 92 KK. powyższe normy ogólne do przestępstw przewidzianych w dekrecie — nie można znaleźć podstawy do ścigania tych przestępstw w razie popełnienia ich zagranicą.

Wyrok Sądu Najwyższego z 22 lutego 1937 r. (Zb. Orz. 234/37) stwierdza wprawdzie, że „zakazany przez dekret handel zagranicznymi środkami płatniczymi obejmuje umowy kupna-sprzedaży, zamiany, pożyczki, przelewy i zastawy, któ-

rych przedmiotem są zagraniczne środki płatnicze, a zatem nie tylko dewizy, a także pieniądze zagraniczne znajdujące się zagranicą". Na skutek ogólnikowości redakcji tej tezy można byłoby wnioskować, że dotyczy ona handlu zagranicznymi środkami płatniczymi niezależnie od tego, czy handel ten prowadzony jest w kraju, czy zagranicą. Sąd Najwyższy jednak kwestii tej nie przesądził, gdyż w ostatnim ustępie uzasadnienia wyroku wyjaśnił rozprawiając się z zarzutami kasacji, że „nie jest argumentem rzeczowym w stosunku do przepisów dekretu, że obywatel polski wyjechawszy zagranicę może dysponować kapitałami tam przez siebie posiadany, skoro w danym wypadku chodzi nie o osobę przebywającą zagranicą, lecz o osobę przebywającą w kraju, a przewożącą przekazy będące zagranicznymi środkami płatniczymi". Z tego ustępu uzasadnienia raczej wynikałoby, że Sąd Najwyższy podziela pogląd, iż krajowcowi dewizowemu w czasie pobytu zagranicą wolno dysponować posiadany zagranicą pieniędzmi, czyli, że aczkolwiek krajowiec nie ma prawa ze względu na art. 8 dekretu wywozić ani wypłacać czeku na bank zagraniczny, w którym posiada rachunek, to jednak może wywieźć książeczkę czekową z niepodpisanymi blankietami czekowymi i w czasie pobytu zagranicą podnosić za czekami pieniądze i dysponować nimi bez ograniczenia.

INSTRUKCJA*)**w sprawie wykonywania przez urzędy pocztowe przepisów o obrocie pieniężnym z zagranicą oraz o obrocie krajowymi i zagranicznymi środkami płatniczymi.**

(Instrukcja pocztowo-dewizowa).

(Dz. Urz. Min. P. i T. nr 12/38, poz. 28).

I. Postanowienia ogólne.

1) dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 kwietnia 1936 r. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi. (Przedruk w Dz. Urz. M. P. i T. Nr 8/36),

2) rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 24 lipca 1936 r. o obrocie pieniężnym z zagranicą oraz o obrocie zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi. (Przedruk w Dz. Urz. M. P. i T. Nr 19/36),

3) rozporządzenie Ministra Poczt i Telegrafów z dnia 21 sierpnia 1936 r. o warunkach wysyłania niektórych przesyłek pocztowych za granicę. (Przedruk w Dz. Urz. M. P. i T. Nr 21/36),

4) instrukcja Ministra Poczt i Telegrafów z dnia 23 maja 1936 r. wydana w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych i Ministrem Skarbu w sprawie postępowania przy nadawaniu przesyłek pocztowych przedstawicielstw dyplomatycznych państw obcych, misyj zagranicznych specjalnych oraz urzędów konsularnych państw obcych w związku z ograniczeniem obrotu pieniężnego z zagranicą i W. M. Gdańskiem. (Dz. Urz. M. P. i T. Nr 12/36).

§ 1. Bez zezwoleń Komisji Dewizowej lub zaświadczeń Banku Polskiego, stwierdzających udzielenie zezwolenia przez Komisję Dewizową, zabronione jest wysyłanie (przekazywanie) za granicę:

- 1) krajowych i zagranicznych środków płatniczych;
- 2) krajowych i zagranicznych papierów procentowych, papierów dywidendowych oraz kuponów od takich papierów;
- 3) książeczek oszczędnościowych bez względu na to, czy są krajowe, czy zagraniczne;
- 4) złota.

§ 2. Środkami płatniczymi, podlegającymi zakazowi wysyłania (przekazywania) za granicę niezależnie od waluty (krajowa lub zagraniczna), na którą opiewają, są:

- 1) pieniądze (monety, banknoty oraz wszelkie znaki pieniężne papierowe — także wycofane z obiegu);
- 2) weksle i czeki, także in blanco tj. nie wypełnione, jeżeli są tylko

*) Niezależnie od niniejszej instrukcji obowiązują: zaopatrzone podpisem, oraz przeterminowane i to zarówno protestowane jak nieprotestowane;

3) asygnaty kasowe, akredytywy, polecenia wypłaty i przekazy; są to zlecenia wypłaty pieniężnej osobie określonej lub okazielowi, wystawione przez instytucje państwowe, samorządowe, banki, firmy handlowe albo inne osoby fizyczne lub prawne. Dokumenty te są wystawiane przeważnie na zwykłym papierze firmowym, a nie na blankietach (jak np. weksle i czeki).

§ 3. Papierami procentowymi w rozumieniu niniejszej instrukcji są również:

- 1) listy hipoteczne i gruntowe, o ile odnoszą się do wierzytelności oprocentowanych;
- 2) skrypty dłużne oprocentowane;
- 3) obligacje i listy zastawne;
- 4) renty kapitalistyczne.

§ 4. Wysyłanie złota za granicę zabronione jest:

- 1) w monetach, i to zarówno stanowiących w jakimkolwiek kraju ustawowy środek płatniczy, jak i nie mających nigdzie obiegu ustawowego (tu więc będą należały także złote dolary, złote ruble rosyjskie itp.);
- 2) w sztabach;
- 3) w odlewach;
- 4) w postaci przedmiotów, nie posiadających znamion gotowego do użytku wyrobu (np. półfabrykaty, złom itp.);
- 5) w stanie nieprzerobionym we wszelkiej postaci.

Przedmiot ze złota będzie posiadał znamiona gotowego do użytku wyrobu, jeżeli sporządzony jest w postaci, odpowiadającej jego normalnemu przeznaczeniu użytkowemu. Tak np. klamka, zawiasy do drzwi, sporządzone ze złota, nie będą miały — w rozumieniu przepisów dewizowych — znamion gotowych do użytku wyrobów, ponieważ normalnie nie są ze złota wytwarzane.

§ 5. Nie podlega zakazowi wysyłanie za granicę:

- 1) polis ubezpieczeniowych, wystawianych zarówno przez towarzystwa ubezpieczeniowe krajowe, jak i zagraniczne, na towary eksportowe z Polski lub reeksportowane z innych krajów;
- 2) nie wypełnionych i nie zaopatrzonych podpisami blankietów wekslowych i czekowych;
- 3) pokwitowań odbioru należności, jeżeli nie zawierają poleceń wypłaty;
- 4) znaczków pocztowych.

Znaczki pocztowe polskie jak i zagraniczne (stemplowane lub niestemplowane) nie są środkami płatniczymi lub papierami wartościowymi w rozumieniu przepisów dewizowych. Niemniej nie ostemplowane polskie znaczki pocztowe mogą pełnić zastępczo funkcje płatnicze, jeżeli są wysyłane za granicę tytułem zapłaty zobowiązania pieniężnego. Tego rodzaju zapłata równa się obejściu reglamentacji dewizowej i jest wobec tego niedopuszczalna.

W przypadkach sprzedaży za granicę znaczków pocztowych polskich lub zagranicznych, ostemplowanych lub nie, osoby wysyłające je

INSTRUKCJA*)

w sprawie wykonywania przez urzędy pocztowe przepisów o obrocie pieniężnym z zagranicą oraz o obrocie krajowymi i zagranicznymi środkami płatniczymi.

(Instrukcja pocztowo-dewizowa)

(Dz. Urz. Min. P. i T. nr 12/38, poz. 28)

I. Postanowienia ogólne.

§ 1. Bez zezwoleń Komisji Dewizowej lub zaświadczeń Banku Polskiego, stwierdzających udzielenie zezwolenia przez Komisję Dewizową, zabronione jest wysyłanie (przekazywanie) za granicę:

- 1) krajowych i zagranicznych środków płatniczych;
- 2) krajowych i zagranicznych papierów procentowych, papierów dywidendowych oraz kuponów od takich papierów;
- 3) książeczek oszczędnościowych bez względu na to, czy są krajowe, czy zagraniczne;
- 4) złota.

§ 2. Środkami płatniczymi, podlegającymi zakazowi wysyłania (przekazywania) za granicę niezależnie od waluty (krajowa lub zagraniczna), na którą opiewają, są:

- 1) pieniądze (monety, banknoty oraz wszelkie znaki pieniężne papierowe — także wycofane z obiegu);
- 2) weksle i чеки, także in blanco tj. nie wypełnione, jeżeli są tylko zaopatrzone podpisem, oraz przeterminowane i to zarówno protestowane jak nieprotestowane;

*) Niezależnie od niniejszej instrukcji obowiązują:

1) dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 kwietnia 1936 r. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi. (Przedruk w Dz. Urz. M. P. i T. Nr 8/36),

2) rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 24 lipca 1936 r. o obrocie pieniężnym z zagranicą oraz o obrocie zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi. (Przedruk w Dz. Urz. M. P. i T. Nr 19/36),

3) rozporządzenie Ministra Pocht i Telegrafów z dnia 21 sierpnia 1936 r. o warunkach wysyłania niektórych przesyłek pocztowych za granicę. (Przedruk w Dz. Urz. M. P. i T. Nr 21/36),

4) instrukcja Ministra Pocht i Telegrafów z dnia 23 maja 1936 r. wydana w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych i Ministrem Skarbu w sprawie postępowania przy nadawaniu przesyłek pocztowych przedstawicielstw dyplomatycznych państw obcych, misyj zagranicznych specjalnych oraz urzędów konsularnych państw obcych w związku z ograniczeniem obrotu pieniężnego z zagranicą i W. M. Gdańskiem. (Dz. Urz. M. P. i T. Nr 12/36).

3) asygnaty kasowe, akredytywy, polecenia wypłaty i przekazy; są to zlecenia wypłaty pieniężnej osobie określonej lub okazielowi, wystawione przez instytucje państwowe, samorządowe, banki, firmy handlowe albo inne osoby fizyczne lub prawne. Dokumenty te są wystawiane przeważnie na zwykłym papierze firmowym, a nie na blankietach (jak np. weksle i czeki).

§ 3. Papierami procentowymi w rozumieniu niniejszej instrukcji są również:

- 1) listy hipoteczne i gruntowe, o ile odnoszą się do wierzytelności oprocentowanych;
- 2) skrypty dłużne oprocentowane;
- 3) obligacje i listy zastawne;
- 4) renty kapitałistyczne.

§ 4. Wysyłanie złota za granicę zabronione jest:

- 1) w monetach, i to zarówno stanowiących w jakimkolwiek kraju ustawowy środek płatniczy, jak i nie mających nigdzie obiegu ustawowego (tu więc będą należały także złote dolary, złote ruble rosyjskie itp.);
- 2) w sztabach;
- 3) w odlewach;
- 4) w postaci przedmiotów, nie posiadających znamion gotowego do użytku wyrobu (np. półfabrykaty, złom itp.);
- 5) w stanie nieprzerobionym we wszelkiej postaci.

Przedmiot ze złota będzie posiadał znamiona gotowego do użytku wyrobu, jeżeli sporządzony jest w postaci, odpowiadającej jego normalnemu przeznaczeniu użytkowemu. Tak np. kłamka, zawiasy do drzwi, sporządzone ze złota, nie będą miały — w rozumieniu przepisów dewizowych — znamion gotowych do użytku wyrobów, ponieważ normalnie nie są ze złota wytwarzane.

§ 5. Nie podlega zakazowi wysyłanie za granicę:

- 1) polis ubezpieczeniowych, wystawianych zarówno przez towarzystwa ubezpieczeniowe krajowe, jak i zagraniczne, na towary eksportowe z Polski lub reeksportowane z innych krajów;
- 2) nie wypełnionych i nie zaopatrzonych podpisami blankietów wekslowych i czekowych;
- 3) pokwitowań odbioru należności, jeżeli nie zawierają poleceń wypłaty;
- 4) znaczków pocztowych.

Znaczkami pocztowe polskie jak i zagraniczne (stemplowane lub nie-stemplowane) nie są środkami płatniczymi lub papierami wartościowymi w rozumieniu przepisów dewizowych. Niemniej nie ostemplowane polskie znaczki pocztowe mogą pełnić zastępczo funkcje płatnicze, jeżeli są wysyłane za granicę tytułem zapłaty zobowiązania pieniężnego. Tego rodzaju zapłata równa się obejściu reglamentacji dewizowej i jest wobec tego niedopuszczalna.

W przypadkach sprzedaży za granicę znaczków pocztowych polskich lub zagranicznych, ostemplowanych lub nie, osoby wysyłające je

obowiązane są zaoferować Bankowi Polskiemu lub bankowi dewizowemu do skupu zagraniczne środki płatnicze, uzyskane ze sprzedaży.

§ 6. Przy wysyłaniu za granicę polis ubezpieczeniowych na życie, od pożaru, włamania itp., oraz kwitów lombardowych banków lub zakładów zastawniczych, należy nadawcę każdorazowo kierować wpierw do Komisji Dewizowej celem wyjaśnienia, czy wysyłka samego dokumentu podlega ograniczeniom, oraz — w razie potrzeby — uzyskania zezwolenia Komisji Dewizowej na jego wysyłkę.

§ 7. Urzędy pocztowe przyjmują do wysłania za granicę krajowe i zagraniczne środki płatnicze, papiery procentowe i dywidendowe, kupony od takich papierów, książeczki oszczędnościowe — w nadawanych w stanie otwartym listach poleconych oraz listach i paczkach z podaną wartością na podstawie zezwoleń Komisji Dewizowej lub zaświadczeń Banku Polskiego, stwierdzających udzielenie zezwolenia przez Komisję Dewizową. Złoto można przysyłać za zezwoleniem w nadawanych w stanie otwartym listach poleconych oraz w paczkach z podaną wartością.

§ 8. Banki dewizowe mogą bez specjalnego zezwolenia wysyłać (przekazywać) pocztą za granicę zagraniczne środki płatnicze, a na podstawie zezwolenia Komisji Dewizowej także krajowe środki płatnicze, papiery procentowe i dywidendowe, kupony od takich papierów oraz książeczki oszczędnościowe — bez obowiązku okazywania zawartości takich przesyłek przy nadawaniu ich na pocztę.

Przesyłki pocztowe tego rodzaju muszą być nadawane na pocztę przez banki dewizowe za pomocą oddzielnej książki nadawczej, przy czym w rubryce „uwaga“ powinna być podana dokładna zawartość przesyłki.

Przy wysyłaniu za granicę przesyłek pocztowych, zawierających krajowe środki płatnicze, papiery procentowe i dywidendowe, kupony od takich papierów oraz książeczki oszczędnościowe, banki dewizowe podają w rubryce „uwaga“ książki nadawczej numer i datę odpowiedniego zezwolenia (generalnego, bądź specjalnego) Komisji Dewizowej. Przedstawienia zezwoleń Komisji Dewizowej na piśmie nie należy wymagać od banków dewizowych.

Wysyłanie przez banki dewizowe złota za granicę wymaga zezwolenia Komisji Dewizowej.

§ 9. Wysyłanie i przekazywanie za granicę wartości, wyszczególnionych w §§ 1, 2 i 3 niniejszej instrukcji, odbywać się może tylko na podstawie „zezwoleń“, wystawionych przez Komisję Dewizową lub Oddziały Banku Polskiego na formularzach (wzory Nr 1, Nr 2 i Nr 3), zawierających stwierdzenie, że wysłanie lub przekazanie ma się odbyć za pośrednictwem poczty. Pism, kierowanych do stron przez banki celem zawiadomienia ich o udzieleniu zezwolenia, nie należy uwzględniać narówni z formularzami wyżej wymienionymi.

Zezwolenie na wysłanie pocztą za granicę określonych wartości nie uprawnia na przekazanie ich i odwrotnie.

II. Przyjmowanie do wysłania za granicę środków płatniczych, walorów, książeczek oszczędnościowych i złota w listach poleconych oraz listach i paczkach z podaną wartością.

§ 10. Listy polecone oraz listy i paczki z podaną wartością z przeznaczeniem za granicę, nadawane w stanie otwartym, sprawdza przyjmujący urzędnik, zwracając uwagę, czy nie zawierają złota, środków płatniczych oraz wszelkich innych walorów objętych ograniczeniami dewizowymi (§§ 1, 2 i 3). Jeżeli list lub paczka zawiera złoto, środki płatnicze lub inne walory objęte ograniczeniami dewizowymi, pracownik pocztowy powinien zażądać od nadawcy przedstawienia zezwolenia Komisji Dewizowej lub zaświadczenia Banku Polskiego i stwierdzić:

- 1) czy zezwolenie (zaświadczenie) jest ważne;
- 2) czy nadawca wysłał środki płatnicze, walory itp., wyszczególnione w zezwoleniu lub zaświadczeniu;
- 3) czy wysyłana kwota pieniężna lub wartość nie przekracza kwoty lub wartości, określonej w zezwoleniu Komisji Dewizowej lub zaświadczeniu Banku Polskiego;
- 4) stwierdzić tożsamość osoby, zgłaszającej się celem nadania przesyłki (listu poleconego lub listu i paczki z podaną wartością). Stwierdzenie tożsamości należy odnotować w księgach przyjęć w rubryce „nadawca“, podając imię i nazwisko tej osoby oraz cechy dokumentu legitymacyjnego tj. nazwę dokumentu, nazwę urzędu wystawiającego oraz numer i datę wystawienia.

Postanowienie powyższe nie narusza obowiązku odnotowania w księgach przyjęć adresu nadawcy umieszczonego na przesyłce, jeżeli nadawcą jest inna osoba niż zgłaszający się z przesyłką celem jej nadania.

Stwierdzanie tożsamości osoby, nadającej przesyłkę, nie jest wymagane, gdy przesyłkę na podstawie generalnego zezwolenia nadają — przy pomocy oddzielnej książki nadawczej — banki dewizowe lub inne instytucje, wymienione w §§ 13 i 14 nin. instrukcji.

Przesyłek pocztowych (listów poleconych oraz listów i paczek z podaną wartością), nie odpowiadających wymienionym warunkom, nie wolno przyjmować. Jeżeli stwierdzona zawartość okaże się mniejszą, aniżeli opiewa zaświadczenie, przesyłkę należy przyjąć.

Po dokonaniu wymienionych czynności urzędnik, na dowód przeprowadzonej kontroli, umieszcza na przyjętej przesyłce poleconej oraz na paczce nalepkę, a na liście wartościowym klauzulę „kontrola dewizowa przeprowadzona“ i umieszcza swój podpis oraz odcisk datownika. Nalepki i adnotacje należy umieszczać w ten sposób, aby nie szkodziły jasności adresu.

Czynności, związane z opakowaniem i zamknięciem przesyłek, wykonywa nadawca w nieprzerwanej obecności pracownika pocztowego, przyjmującego przesyłkę.

Na zezwoleniu lub zaświadczeniu Banku Polskiego notuje pracownik pocztowy znamiona przesyłki, określając jej rodzaj (list polecony, list lub paczka z podaną wartością), i umieszcza swój podpis oraz odcisk datownika, a następnie zwraca zezwolenie, wzgl. zaświadczenie Komisji Dewizowej lub Bankowi Polskiemu, zależnie od tego, kto je wystawił.

Czynności kontroli dewizowej pracownika pocztowego, przyjmującego przesyłkę, nie mogą w niczym naruszać tajemnicy korespondencji.

§ 11. Kontrolę dewizową paczek pocztowych (zwykłych i z podaną wartością), nadawanych do wywozu w urzędach pocztowo-celnych, przeprowadzają podurzędy celne przy dokonywaniu odprawy celnej wywozowej (§ 30 pkt. 3 instrukcji pocztowo-celnej).

§ 12. Paczki zwykłe, nadawane w urzędach pocztowych poza urzędami pocztowo-celnymi, podlegają kontroli dewizowej przez podurzędy celne w urzędach wymiany przy odprawie celnej wywozowej.

§ 13. Na zasadzie udzielonego zezwolenia Komisji Dewizowej urzędy pocztowe mają przyjmować w stanie zamkniętym:

1) listy polecone oraz listy i paczki z podaną wartością, nadawane przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych w urzędach pocztowych Nr 5 i Nr 7 w Warszawie, oraz listy polecone, nadawane w Urzędzie Telekomunikacyjnym w Warszawie;

2) paczki wartościowe z kartami do gry, o ile:

a) do dokumentów przewozowych dołączona jest deklaracja wywozowa na wywóz za granicę kart do gry, zaopatrzona przez skarbowy organ nadzorujący w zaświadczenie, stwierdzające ilość i rodzaj nałożonych zabezpieczeń;

b) paczka wartościowa zabezpieczona jest w sposób podany w owym zaświadczeniu;

c) na stronie adresowej paczki umieszczona jest adnotacja: „paczka z kartami do gry — kontrola dewizowa przeprowadzona“, oraz podpis nadzorującego organu skarbowego i odcisk pieczęci urzędowej. Jeżeliby rodzaj opakowania nie pozwalał na umieszczenie powyższej adnotacji oraz pieczęci urzędowej na samej paczce, adnotacja i pieczęć urzędowa będą umieszczone na deklaracji wywozowej;

3) listy polecone oraz listy i paczki z podaną wartością, nadawane przez Urząd Długów Państwa w urzędzie pocztowym Warszawa 13.

Wymienione przesyłki mogą zawierać:

a) obligacje pożyczek konwersyjnych z 1924 i 1926 r. oraz walory za zapadłe kupony;

b) obligacje pożyczki konsolidacyjnej, pochodzące z konwersji nadsyłanych z zagranicy obligacji polskich pożyczek państwowych;

4) listy polecone, nadawane przez:

a) Komendę Straży Granicznej w u. p. Warszawa 30;

b) Mazowiecki Inspektorat Okręgowy Straży Granicznej w u. p. Ciechanów;

- c) Pomorski Inspektorat Okręgowy Straży Granicznej w u. p. Bydgoszcz 1;
- d) Inspektorat Straży Granicznej w u. p. Tczew 1;
- e) Inspektorat Straży Granicznej w u. p. Gdynia 1;
- f) Wielkopolski Inspektorat Okręgowy Straży Granicznej w u. p. Poznań 1;
- g) Śląski Inspektorat Okręgowy Straży Granicznej w u. p. Katowice 1;
- h) Zachodnio-Małopolski Inspektorat Okręgowy Straży Granicznej w u. p. Kraków 1;
- i) Wschodnio-Małopolski Inspektorat Okręgowy Straży Granicznej w u. p. Lwów 1;
pod adresem Ekspozytury Inspektoratu Ceł w Gdańsku.

Wymienione przesyłki pocztowe (pkt. 1—4), posiadające odpowiednie napisy lub pieczęcie, powinny być nadawane za pomocą oddzielnej książki nadawczej i zaopatrywane na stronie adresowej klauzulą wzgl. nalepką „Wolna od kontroli dewizowej“.

§ 14. Generalne zezwolenie Komisji Dewizowej posiadają:

1) Polski Instytut Rozrachunkowy w Warszawie, Moniuszki 10, na wysyłanie za granicę, za pośrednictwem u. p. Warszawa Nr 1 i Nr 2, zleceń wypłat ze swoich kont rozrachunkowych (clearingowych), jakie posiada w bankach lub instytucjach rozrachunkowych za granicą oraz kopii czeków turystycznych rumuńskich do Bukaresztu;

2) Towarzystwo „United States Lines w Warszawie“ na wysyłanie, za pośrednictwem u. p. Warszawa 30, banknotów dolarowych do: Łotwy, Estonii, Jugosławii, Węgier i W. M. Gdańska;

3) Dyrekcja Kolei Państwowych w Toruniu na wysyłanie do W. M. Gdańska, za pośrednictwem u. p. Toruń 1, papierów wartościowych, książeczek oszczędnościowych, weksli itp., zwracanych jako kaucje i wadła, jak również obligacyj 3% Państwowej Pożyczki Inwestycyjnej;

4) Urzędy celne i placówki ochrony skarbowej na wysyłanie za granicę papierów wartościowych, złota, środków płatniczych i książeczek oszczędnościowych, zdeponowanych przez podróżnych przy przyjeździe do kraju.

Wymienione wartości, zdeponowane przy wyjeździe z kraju, mogą być wysyłane przez urzędy celne i placówki ochrony skarbowej jedynie na podstawie każdorazowego zezwolenia Ministerstwa Skarbu lub Komisji Dewizowej.

Wskazane powyżej instytucje, posiadające generalne zezwolenie Komisji Dewizowej, nadają tego rodzaju przesyłki w stanie otwartym za pomocą oddzielnej książki nadawczej, przy czym w rubryce „uwaga“ powinna być podana dokładna zawartość przesyłki, a w przypadkach wysyłania przez urzędy celne i placówki ochrony skarbowej wartości, zdeponowanych przy wyjeździe, także numer i data zezwolenia.

§ 15. W razie stwierdzenia przez urząd wymiany (stały lub ruchomy) albo przez urząd przejściowy, że dana przesyłka nie posiada nalepki wzgl. adnotacji o przeprowadzeniu kontroli dewizowej (§ 10)

wzgl., że jest wolna od kontroli dewizowej (§ 13), należy przesyłkę zwrócić do miejsca nadania celem przeprowadzenia kontroli w obecności nadawcy.

Urzędy wymiany (przejściowe), znajdujące się w siedzibie urzędu nadania, przesyłek takich nie zwracają urzędowi nadawczym, lecz wzywają nadawców i przeprowadzają kontrolę w ich obecności.

III. Przekazywanie sum pieniężnych za granicę za pomocą przekazów pocztowych.

§ 16. Pracownik, przyjmujący przekaz:

1) sprawdza czy zezwolenie (zaświadczenie) jest ważne oraz czy suma przekazowa jest zgodna z sumą, określoną w zezwoleniu (zaświadczeniu);

2) notuje w rubryce „nadawca i kontrola“ księgi przyjętych przekazów znamiona zezwolenia (zaświadczenia), imię i nazwisko osoby zgłaszającej się celem nadania przekazu oraz cechy dokumentu legitymacyjnego, stosując analogicznie postanowienia § 10 pkt. 4 nin. instrukcji;

3) zaopatruje zezwolenie (zaświadczenie) odciskiem datownika i swoim podpisem;

4) dołącza zezwolenie (zaświadczenie) do księgi przyjętych przekazów.

Wymienione zezwolenia (zaświadczenia), odpowiednio ułożone i ew. zeszyte, przesyła się wraz z księgą przyjętych przekazów do Izby Kontroli Rachunkowej P. i T. w Bydgoszczy.

Izba Kontroli Rachunkowej P. i T., przeprowadzając kontrolę księgi przyjętych przekazów, sprawdza również umieszczone w księdze adnotacje na podstawie dołączonych zezwoleń (zaświadczeń), po czym zwraca je instytucji wystawiającej (Komisja Dewizowa lub Bank Polski).

§ 17. W razie nieprzedstawienia przez stronę zezwolenia (zaświadczenia), pracownik pocztowy odmawia przyjęcia przekazu.

§ 18. Na przekazach, wysyłanych za granicę, nie należy umieszczać nalepek wzgl. adnotacyj „Kontrola dewizowa przeprowadzona“, ani też podawać znamion zezwolenia (zaświadczenia).

§ 19. Przed wysłaniem przekazów urzędnik kontrolny winien sprawdzić, czy przekazy przyjęto zgodnie z postanowieniami § 16 ust. 1, § 17 i § 18 niniejszej instrukcji.

§ 20. Na zasadzie generalnego upoważnienia Komisji Dewizowej wolno przekazywać:

1) polskim urzędem stacyjnym na rzecz nadawców lub osób trzecich, zamieszkałych na obszarze W. M. Gdańska, kwoty, zaliczone z tytułu pobrań kolejowych za przesyłki ekspresowe i towarowe, wysyłane koleją do Polski ze stacyj, położonych na obszarze W. M. Gdańska;

2) Dyrekcjom Okręgów Poczty i Telegrafów należności obcych Za-

rządów pocztowych z tytułu odszkodowań za zaginione, ograbione lub uszkodzone przesyłki pocztowe z zagranicy do Polski;

3) urzędowi pocztowemu, za pomocą przekazów rozrachunkowych, kwoty z tytułu wpłat prenumeratorów i sprzedawców czasopism i wydawnictw oraz za ogłoszenia — do polskiego urzędu pocztowego Gdańsk I.

IV. Częściowe wykorzystywanie zezwoleń Komisji Dewizowej, wzgl. zaświadczeń Banku Polskiego oraz zezwolenia na wielokrotne przekazywanie należności za granicę.

§ 21. Posiadacz zezwolenia Komisji Dewizowej lub zaświadczenia Banku Polskiego nie musi wysyłać (przekazywać) za granicę środków płatniczych lub walorów jednorazowo, tzn. w wysokości, na jaką opiewa zezwolenie (zaświadczenie), lecz może zezwolenie (zaświadczenie) częściowo wykorzystywać. W tym przypadku na przedniej stronie zezwolenia (zaświadczenia) notuje pracownik pocztowy każdorazowo wysokość wysyłanej (przekazywanej) kwoty, umieszczając odcisk datownika i podpis urzędnika, a zezwolenie (zaświadczenie) zatrzymuje w urzędzie pocztowym. Zwrot zezwolenia (zaświadczenia) do Komisji Dewizowej lub do Banku Polskiego uskuteczni urząd pocztowy dopiero po całkowitym jego wykorzystaniu lub po upływie terminu ważności. Zezwolenie nie może być wykorzystane po upływie terminu, na jaki opiewa.

Przy przekazywaniu sum pieniężnych za granicę za pomocą przekazów pocztowych urząd przesyła zezwolenie (zaświadczenie) do Izby Kontroli Rachunkowej P. i T. w Bydgoszczy (§ 16) po całkowitym jego wykorzystaniu lub po upływie terminu ważności.

§ 22. Na wielokrotne przekazywanie za granicę należności z tytułu okresowych świadczeń wydaje Komisja Dewizowa „zezwolenie okresowe“ na specjalnych formularzach (wzór Nr 3)*).

Zezwolenia takie są udzielane na czas nie dłuższy niż 9 miesięcy.

W zezwoleniach okresowych oznacza Komisja Dewizowa kwotę, nie przekraczającą pewnej równowartości złotych, jaką posiadacz może przekazać w oznaczonym okresie miesięcznie, kwartalnie itp. Po przyjęciu dozwolonej przez Komisję Dewizową kwoty należy na odwrotnej stronie zezwolenia okresowego wypełnić przeznaczoną na ten cel rubrykę oraz umieścić odcisk datownika i podpis urzędnika, po czym zwrócić stronie zezwolenie.

Kwoty dozwolone do przekazywania w oznaczonych okresach mo-

*) Wyjaśnienie: Począwszy od dnia 1-go kwietnia 1938 r. Komisja Dewizowa wydaje „zezwolenia okresowe“ (wzór Nr 3), przeznaczone do wykorzystania — za pośrednictwem poczty — tylko na przekazywanie za granicę (za pomocą przekazów pocztowych) oznaczonych kwot. Wobec tego wysyłanie kwot od wymienionej daty — w listach poleconych lub listach i paczkach z podaną wartością — dopuszczalne jest na podstawie „zezwoleń okresowych“, przewidujących taką wysyłkę, a wydanych przed 1 kwietnia 1938 r.

gą być przekazywane również częściowo. Kwoty, nie przekazywane za ubiegłe okresy, mogą być przekazane także w okresach późniejszych przed upływem terminu ważności zezwolenia.

Zezwolenia okresowe, po całkowitym ich wykorzystaniu, winny być przesłane do Izby Kontroli Rachunkowej P. i T. w Bydgoszczy zgodnie z postanowieniami § 16 niniejszej instrukcji.

§ 23. Przy częściowym wykorzystywaniu zezwoleń (zaświadczeń) oraz przy zezwoleniach na wielokrotne przekazywanie należności za granicę, umieszcza się w rubryce „uwaga“ księgi przyjętych przekazów, oprócz znamion zezwolenia (zaświadczenia), także adnotację „częściowo wykorzystano“ lub „zezwolenie okresowe“. Przy zezwoleniach okresowych Izba Kontroli Rachunkowej P. i T. sprawdza poszczególne wpłaty na podstawie odpisu zezwoleń, nadsyłanych Izbie bezpośrednio przez Komisję Dewizową.

V. Przesyłki za pobraniem.

§ 24. Przy przyjmowaniu przesyłek pocztowych za pobraniem z przeznaczeniem za granicę należy zwracać uwagę, aby wysyłający towar umieścić na odcinku przekazu pobraniowego numer zaświadczenia walutowego.

Dotyczący odcinek przekazu pobraniowego służy później wysyłającemu towar na dowód, że należność otrzymał z zagranicy w drodze przekazu pobraniowego w związku z daną przesyłką.

Przy wysyłaniu tego rodzaju przesyłek za granicę przekazywanie kwot pobraniowych na konta czekowe w kraju przeznaczenia przesyłki pobraniowej jest niedozwolone.

§ 25. Przekazywanie kwot pobraniowych za granicę, wobec wstrzymania ruchu pobraniowego z zagranicy do Polski (Dz. U. M. P. i T. Nr 14/36), jest niedopuszczalne.

(Dalszy ciąg Instrukcji drukowany będzie w następnym numerze).

Orzecznictwo Karno-Dewizowe

Wyrok Sądu Najwyższego z 1 lipca 1937 r. (3 K. 771/37)
(Zbiór Urzęd. nr 34/38).

1. Prawo wywozu środków płatniczych wiąże się w myśl § 12 rozp. Min. Skarbu z 24 lipca 1936 r. (Dz. U. poz. 419) nie z osobą wyjeżdżającego lecz z posiadaniem przezeń paszportem. Nie każda zatem wyjeżdżająca za granicę osoba lecz „każdy osobny lub jeden (wspólny) paszport zagraniczny“ jest połączony z uprawnieniem do wywozu za granicę kwoty środków płatniczych, objętej danym specjalnym zezwoleniem.

2. Za wywożącego za granicę środki płatnicze i sprawcę przestępstwa należy w myśl § 12 cyt. rozp. uważać faktycznego posiadacza (dierzyciela) tych środków w czasie przekraczania granicy, osobiście odpowiedzialnego w myśl art. 16 dekretu Prez. Rzplitej z 26 kwietnia 1936 r. (Dz. U. poz. 249) za naruszenie przepisów o obrocie środkami płatniczymi. Sprawstwo pośrednie mogłoby zachodzić jedynie przy ustaleniu, że sprawca bezpośredni był niepoczytalny i stanowił w rękach pierwszego tylko ślepe narzędzie.

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu kasacji Józefa-Maksa R., osk. z art. 16 dekr. Prez. Rzplitej z 26 kwietnia 1936 r. (Dz. U. poz. 249), założonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 23 lutego 1937 r., na mocy art. 529, 517 i 535 k. p. k. zaskarżony wyrok uchylił i oboje oskarżonych Józefa-Maksa R. i Marię R. uniewinnił.

Uzasadnienie:

Kasacja oskarżonego zarzuca obrazę: a) art. 8 i 16 rozp. z 26 kwietnia 1936 r. oraz art. 10, 12 §§ 1, 2 i nast. rozp. z 24 lipca 1936 r. o obrocie pieniężnym z zagranicą przez mylną kwalifikację czynu oskarżonego, który ma polegać na przewożeniu pieniędzy przez granicę przy pomocy R., jakkolwiek w myśl powołanych przepisów może wywieźć rzecz tylko człowiek, który ją dzierży, odpowiedzialność zaś za przewożenie nie jest uzależniona od tego, czyją własność stanowią przewożone pieniądze, a zatem za osobę, wywożącą pieniądze, może być uważana w danym wypadku jedynie R., którą oskarżony mógł co najwyżej nakłonić w tym kierunku; b) art. 332, 298, 360, 379, 492 i 493 k. p. k. w związku z art. 14 i 21 k. k. przez pominięcie dowodów na okoliczność, że oskarżony był przeświadczony, iż wolno mu na własny dowód osobisty przewieźć kwotę zł. 500 i że zgodnie z pouczeniem przez urzędników kontroli skarbowej wolno było nawet przepisywać kwoty z jednej karty do drugiej.

1. Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 26 kwietnia 1936 r. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi (Dz. U. poz. 249), jako *lex specialis*, wymaga ścisłej wykładni, a jako ograniczający wolność rozporządzania mieniem, powinien być stosowany ogólnie i w zakresie ściśle przez ustawę wyznaczonym. Przepisy tego dekretu, oparte na założeniach polityki walutowej Państwa, dążą do uregulowania obrotu z zagranicą środkami płatniczymi i podyktowane są czysto rzeczowymi względami na interes i możliwości Skarbu. Skoro zaś ten interes Państwa jest należycie zabezpieczony ograniczeniami ustawowymi, to rozszerzenie tych ograniczeń za pomocą sztucznych konstrukcyj prawniczych, wychodzących poza zakres zamierzeń ustawodawcy, jest niedopuszczalny. Ustawodawca bynajmniej nie miał na myśli bezwzględnego zakazu wywozu środków płatniczych z kraju, lecz jedynie uregulowanie tego wywozu odpowiednio do zamierzeń polityki walutowej Państwa, i punkt cięż-

kości art. 8 dekretu tkwi nie w słowie „zabronione“, lecz w wyrażeniu „bez zezwolenia“, a przestępstwem jest nie sam wywóz środków płatniczych, lecz działanie niezgodne z owym „zezwoeniem“. Zezwolenia te mają charakter czasowy i zmienny, dzielą się one na specjalne, wydawane przez Komisję Dewizową i Generalną, przewidzianą w § 12 rozporządzenia Ministra Skarbu z 24 lipca 1936 r. (Dz. U. nr 57, poz. 419). W tym paragrafie Minister Skarbu udziela osobom wyjeżdżającym za granicę generalnego zezwolenia na przewóz lub przeniesienie przez granicę pewnych kwot środków płatniczych, w zależności od rodzaju posiadanego dokumentu, uprawniającego do przekroczenia granicy, przy i kwot dopuszczalnego, bez uszczerbku dla interesu państwowego, wyjeżdżającego jako taką, lecz z posiadaniem przezeń paszportem. Nie każda wyjeżdżająca za granicę osoba, lecz „każdy osobny lub jeden (wspólny) paszport zagraniczny“ jest, że tak powiedzieć, uprawniony do wywozu 200 zł. Kilka osób, posiadających jeden wspólny paszport zagraniczny, mogą wywieźć z kraju nie kwotę odpowiadającą iloczynowi liczby wyjeżdżających przez 200, lecz tylko 200 zł. Rzeczony generalne zezwolenie oparte jest na obliczeniach przypuszczalnych cyfr wyjeżdżających za granicę i kwot dopuszczalnego, bez uszczerbku dla interesu państwowego, wywozu środków płatniczych, a wysokość tych kwot reguluje się za pomocą ustalenia ilości dopuszczalnych do wydania paszportów i pewnego kontyngentu środków płatniczych na każdy paszport. Ponadto Komisja Dewizowa może ustanowić „normy odrębne, określające zarówno rodzaje, jak i wysokość kwoty środków płatniczych dozwolonych do wywozu bez specjalnego zezwolenia przy wyjeździe do określonych krajów“.

Przepis § 12 rozporządzenia Ministra Skarbu można zatem uważać za generalne oświadczenie przez Państwo pewnego rodzaju desinteressement co do samej osoby wywożącej za granicę dopuszczalny kontyngent środków płatniczych. Nie ma w ustawie przepisu, który by stanowił, że wywieźć można tylko swoje własne pieniądze albo, żeby wyjeżdżający za granicę miał obowiązek legitymować się nie tylko paszportem, ale i tytułem do wywożonych środków płatniczych. Przepis taki byłby niemożliwy do przestrzegania, a zresztą w tym przypadku niewątpliwie posiadanie starczy za tytuł i wszelkie sprawdzenie w tej mierze byłoby niedopuszczalne. Wniosek ten znajduje potwierdzenie w ust. 5 art. 16 dekretu, stanowiącym, że „gotówka, złoto i papiery wartościowe ulegają przypadkowi, bez względu, czyją stanowią własność“, a więc sama ustawa dopuszcza możliwość, że rzeczony wartości mogą nie należeć do wyjeżdżającego za granicę.

Rzeczony generalny charakter przepisów § 12 rozporządzenia, i, że tak powiedzieć, ignorowanie osoby wyjeżdżającego za granicę, jako takiej, oraz jego praw osobistych, upoważniają do wniosku, że stosowanie rzeczonych przepisów powinno być czysto formalne i że za wywożącego za granicę środki płatnicze należy uważać faktycznego ich posiadacza (dzierżyciela) w czasie przejazdu przez granicę, osobiście odpowiedzialnego za naruszenie przepisów o obrocie środkami płatniczymi. Ogólne przepisy prawne o podleganiu i pomocnictwie mają oczywiście zasto-

sowanie i w danym przypadku, lecz sprawcą przestępstwa niedozwolonego wywozu za granicę środków płatniczych z punktu widzenia § 12 rozp. jest faktyczny posiadacz (dzierżyciel) tych środków w czasie przekraczania granicy, który nie może bronić się przed odpowiedzialnością z art. 16 dekretu ekscępcją, że środki płatnicze doń nie należą.

Istota czynu niedozwolonego wywozu środków płatniczych za granicę polega na działaniu, którego skutkiem będzie znalezienie się poza granicami kraju środków płatniczych w ilości, przekraczającej specjalne lub generalne zezwolenie. Działanie to składa się z szeregu czynności, które może popełnić jedynie faktyczny posiadacz środków płatniczych. Z tych względów, jak również z uwagi na specjalny i czasowy charakter przepisów o obrocie środkami płatniczymi z zagranicą, wymagający ścisłej wykładni tych przepisów, nie może mieć miejsca koncepcja sprawcy, oparta na czynnikach woli lub interesu, której zresztą nie uznaje obowiązujący kodeks karny. Koncepcja zaś sprawcy pośredniego mogłaby mieć miejsce jedynie przy ustaleniu, że sprawca bezpośredni był niepoczytalny i stanowił w rękach pierwszego tylko ślepe narzędzie.

3. W sprawie niniejszej bezspornym jest, że R. miała bezwzględne prawo przewiezienia na obszar W. M. Gdańska 500 zł, a więc zgłoszenie przez nią do wywozu 470 zł w niczym nie uchybiało przepisom o obrocie z zagranicą środkami płatniczymi. Żadne dochodzenie co do tego, czy R. była właścicielką rzeczonych środków płatniczych nie było dopuszczalne, jako nie przewidziane przez ustawę. Skazując R. na karę, Sąd tym samym uznał ją za poczytalną, a przeto nie miał podstaw prawnych do uznawania Ra. za sprawcę pośredniego, nie mógł również uznać go za podżegacza ulegającego karze, ze względu, że czyn, do którego R. namówił, nie stanowił przestępstwa. A zatem zarzut kasacji, że w czynie Ra. nie ma cech przestępstwa, jest słuszny i wymaga uchylenia wyroku tak w stosunku do Ra., jak i w myśl art. 517 k. p. k., w stosunku do R. oraz uniewinnienia obojga oskarżonych.

Głosa.

1) Sąd Najwyższy uznał, że przepisy dotyczące wywozu środków płatniczych za granicę w ruchu podróźnych mają charakter ściśle formalny, a mianowicie, że „przepis § 12 rozporządzenia Ministra Skarbu (z 24.VII.1936 r. — przyp. Red.) można zatem uważać za generalne oświadczenie przez Państwo pewnego rodzaju desinteressement co do samej osoby wywożącej za granicę dopuszczalny kontyngent środków płatniczych, oraz co do jej tytułu do wywożonych środków płatniczych“.

Wynika z tego poglądu, że w ruchu podróźnych wolno wywozić w granicach norm przez powołane rozporządzenie przewidzianych zarówno pieniądze *własne jak i obce*.

Wobec braku jakichkolwiek ograniczeń ustawowych co do sposobu użycia za granicą wywiezionych zgodnie z § 12 rozporządzenia pieniędzy, dalszym wnioskiem opartym na omawianym orzeczeniu jest możliwość doręczenia przez osobę przewożącą cudze pieniądze tych pie-

niędzy za granicą ich właścicielowi względnie innej osobie wskazanej przez właściciela.

Niewątpliwie wręczenie komukolwiek pieniędzy celem przewiezienia ich za granicę, a następnie wypłacenia ich za granicą właścicielowi pieniędzy lub innej osobie z polecenia właściciela stanowi zakazany przez art. 8 (1) dekretu dewizowego przekaz za granicę środków płatniczych. O ile jednak uznać zgodnie z poglądem Sądu Najwyższego, że wolno wywozić za granicę w granicach norm § 12 rozporządzenia obce pieniądze — to prostą konsekwencją tego stanowiska jest bezkarność przekazu za pośrednictwem osoby wyjeżdżającej za granicę sum w granicach dopuszczonych przez § 12.

W ten sposób § 12 rozporządzenia z 24.VII.1936 r. stanowi generalną dyspensę, udzieloną przez Ministra Skarbu od zakazu przekazywania pieniędzy za granicę, zawartego w art. 8 (1) dekretu dewizowego. Do udzielenia takiej dyspensy upoważniony jest Minister Skarbu z mocy art. 15 dekretu dewizowego, aczkolwiek rozporządzenie z 24.VII.1936 r. na ten artykuł się nie powołuje, lecz tylko na art. 22, poruczający Ministrowi Skarbu wykonanie dekretu dewizowego z wyjątkiem części objętej art. 16—21 (Minister Sprawiedliwości) i art. 12 (Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości).

2) W uzasadnieniu wyroku Sąd Najwyższy rozprawia się z poglądem instancji merytorycznych, uznających właściciela sumy, która została (lub miała być) przewieziona za granicę przez inną osobę, za *sprawcę pośredniego*. Zdaniem Sądu Najwyższego — przestępstwo z § 12 rozporządzenia Ministra Skarbu z 24.VII.1936 r. może być spełnione jedynie przez faktycznego „dzierżyciela“ środków płatniczych przy przekraczaniu granicy Państwa. Inna osoba może odpowiadać jedynie jako podżegacz lub pomocnik. „Koncepcja zaś sprawcy pośredniego mogłaby mieć miejsce jedynie przy ustaleniu, że sprawca bezpośredni był niepoczytalny i stanowił w rękach pierwszego tylko ślepe narzędzie“.

Nie należy jednak z tego przytoczonego urywku uzasadnienia wnioskować, że o ile ktokolwiek skłonił osobę niepoczytalną, posiadającą paszport zagraniczny, do przewiezienia wręczonej jej sumy w granicach norm dozwolonych przez rozporządzenie, to popełnił przestępstwo jako sprawca pośredni. Przestępstwo takie zachodziłoby tylko wówczas, gdyby doręczono niepoczytalnemu, celem przewiezienia za granicę, sumę przekraczającą kwotę przewidzianą w rozporządzeniu.

3) W związku z omawianym orzeczeniem należy rozważyć wypadek, gdy osoba przekraczająca granicę przewozi *zagraniczne* środki płatnicze z polecenia innej osoby w ilości nie przekraczającej jednak norm przewidzianych w § 12 rozporządzenia. Opierając się na § 12 rozporządzenia, dochodzimy do wniosku, że obojętną jest sprawa, czy przewozi się krajowe, czy też zagraniczne środki płatnicze, gdyż według § 12 dozwolony jest wywóz za granicę zarówno krajowych, jak i zagranicznych środków płatniczych do *równowartości* w wysokości zł 200 na osobę.

Jednak ze względu na przewidziany w art. 5 dekretu dewizowego zakaz handlu zagranicznymi środkami płatniczymi, przez który zgodnie z art. 1 (2) dekretu należy rozumieć „zawieranie lub wykonywanie umów kupna-sprzedaży, zamiany, pożyczki, przelewu oraz zastawu, których przedmiotem są zagraniczne środki płatnicze“, nie jest w danym przypadku obojętna sprawa, z mocy jakiej umowy osoba przewożąca otrzymała zagraniczne środki płatnicze. Istotna jest również okoliczność, że nie ma w dekrete dewizowym przepisu, upoważniającego Ministra Skarbu, ani jakkolwiek inną władzę do udzielenia dyspensy od powyższego zakazu*).

W tych wypadkach, gdy przewożący zagraniczne środki płatnicze otrzymał je od osoby trzeciej na własność, np. w drodze pożyczki, samo już udzielenie i przyjęcie pożyczki stanowi przestępstwo z art. 16 (1) dekretu dewizowego w związku z art. 5 tegoż dekretu. Natomiast gdy pieniądze otrzymane zostały tylko na przechowanie, przestępstwa by nie było, gdyż umowa przechowania zagranicznych środków płatniczych nie podpada pod zakaz art. 5 (1) dekretu. Ponieważ jednak, aczkolwiek jest to już kwestią faktu, intencja stron nie jest bynajmniej skierowana na to, by przewożone zagraniczne środki płatnicze zostały zwrócone właścicielowi lub doręczone osobie trzeciej „in specie“, należy raczej dojść do wniosku, że zachodzi tu tzw. „depozyt nieprawidłowy“ (art. 545 K. Z.), który częściowo pod względem prawnym, a prawie zupełnie pod względem gospodarczym przyrównany być winien do pożyczki zagranicznych środków płatniczych.

W ogóle w tym wypadku, gdy przewożący za granicę środki płatnicze ma je doręczyć nie właścicielowi, a osobie trzeciej, uznanie stosunku prawnego przechowania może nasuwać wątpliwości. W rzeczywistości chodzi tu raczej o przekaz zawierający cechy zakazanego przelewu środków płatniczych. W ten sposób otrzymanie zagranicznych środków płatniczych celem doręczenia ich osobie trzeciej za granicą powinno być uważane za przekroczenie art. 5 (1) dekretu dewizowego, spełnione jeszcze przed przewiezieniem tych środków płatniczych przez granicę, nawet gdy suma przewożona nie przekracza normy § 12 rozporządzenia. Gdy norma ta zostaje przekroczona dokonane zostaje z chwilą usiłowania przewiezienia za granicę jeszcze drugie przestępstwo z art. 16 (1) dekretu w związku z § 12 rozporządzenia. Natomiast nie ma przestępstwa, gdy przewożący nabywa celem przewiezienia za granicę w banku dewizowym na swój paszport zagraniczne środki płatnicze za walutę krajową dostarczoną mu w tym celu przez inną osobę.

4) W tych wypadkach, gdy przewożone zostają należące do innej

*) Brak ustawowego upoważnienia do udzielenia dyspensy od zakazu handlu zagranicznymi środkami płatniczymi nie jest w praktyce ściśle przestrzegany. Tak np. Komisja Dewizowa udzieliła generalnie pewnych ulg przy obrocie zagranicznymi środkami płatniczymi w pasie granicznym.

osoby środki płatnicze nie z mocy § 12 rozporządzenia, lecz z mocy indywidualnych lub generalnych zezwoleń K. D. rzecz ma się inaczej, niż to wyżej omówiono.

Osoba otrzymująca indywidualne zezwolenie na wywiezienie środków płatniczych ponad normę przewidzianą w § 12 rozporządzenia, o ile nabywa zagraniczne środki płatnicze lub przewozi za granicę krajowe lub zagraniczne środki płatnicze nie dla swego użytku, tylko za cudze pieniądze celem doręczenia ich za granicą właścicielowi lub osobie trzeciej z jego polecenia może odpowiadać z art. 16 (1) dekretu za złożenie nieprawdziwych danych w celu uzyskania pozwolenia na zakup i wywóz za granicę środków płatniczych, a mianowicie wówczas, gdy wniosek swój motywowała potrzebą wywiezienia pieniędzy dla swego użytku.

W razie wywozu pieniędzy z mocy zezwoleń generalnych należy każdorazowo rozważyć treść generalnego zezwolenia. O ile warunków zezwolenia generalnego na wywóz pieniędzy dotyczy wyłącznie posiadania paszportu zagranicznego i wyjazdu do danego kraju, sytuacja prawna będzie ta sama, jak przy przewożeniu sum wprost z mocy § 12 rozporządzenia, gdy jednak generalne zezwolenie zawiera warunki np. pobyt w celach handlowych, kuracyjnych itp. przewożenie obcych pieniędzy w innych celach niż wzmiankowanych w zezwoleniu, stanowi naruszenie zezwolenia i zakazu z art. 8 (1) dekretu dewizowego.

I n f o r m a c j e

Z K r a j u

BILANS HANDLU ZAGRANICZNEGO W KWIETNIU 1938 r.

Bilans handlu zagranicznego Rzeczypospolitej Polskiej i W. M. Gdańska przedstawiał się — według tymczasowych obliczeń Głównego Urzędu Statystycznego — w kwietniu rb. jak następuje:

przywóz 290.592 ton, wartości 114.420 tys. zł.,

wywóz 1.145.633 ton, wartości 93.624 tys. zł.

Ujemne saldo wyniosło więc w kwietniu rb. 20.796 tys. zł.

Na ujemne saldo bilansu handlowego wpłynął w części przywóz towarów z Niemiec, z tytułu likwidacji zamrożonych należności za tranzyt kolejowy przez Polskę. Przywóz tych towarów nie powoduje odpływu walut z Polski. Nie wpływa również na odpływ walut przywóz towarów w obrocie clearingowym, za które należność jest pokrywana wywozem towarów w okresach późniejszych.

W porównaniu do marca rb. wywóz spadł o 8.454 tys. zł., natomiast przywóz spadł o 9.193 tys. zł.

BILANS BANKU POLSKIEGO ZA III DEKADĘ MAJA.

W trzeciej dekadzie maja zapas złota powiększył się o 0,3 miln. zł. do 440,5 miln. złotych; stan pieniędzy zagranicznych i dewiz wzrósł o 1,5 miln. zł. do 20,3 miln. złotych.

Suma wykorzystanych kredytów zwiększyła się o 51,7 miln. zł. do 719,1 miln. złotych, przy czym portfel wekslowy wzrósł o 40,8 miln. zł. do 647,1 miln. zł.; portfel zaś zdyskontowanych biletów skarbowych powiększył się o 1,8 miln. do 40,1 miln. zł.; stan pożyczek zabezpieczonych zastawami zwiększył się o 9,2 miln. do 31,9 miln. złotych.

Zapas polskich monet srebrnych i bilonu obniżył się o 6,1 miln. do 45,7 miln. złotych.

Pozyccje „inne aktywa“ i „inne pasywa“ uległy wzrostowi, pierwsza o 15,8 miln. do 241,9 miln. złotych, druga zaś o 1,1 miln. do 158,5 miln. złotych.

Natychmiast płatne zobowiązania zmniejszyły się o 2,2 miln. do 278,0 miln. złotych.

Obieg biletów bankowych — w wyniku wyżej omówionych zmian — wzrósł o 64,3 miln. do 1.123,3 miln. złotych.

Pokrycie złotem wynosi 33,85 proc.

Stopa dyskontowa 4 i pół proc., stopa od pożyczek zastawowych 5 i pół proc.

Z piśmiennictwa

Dr. Władysław Wolter, Profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego — „Przepisy karne dekretu dewizowego“.

W 1-ym zeszycie Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego ogłosił profesor prawa karnego Uniwersytetu Jagiellońskiego — Dr Władysław Wolter pod powyższym tytułem studium, będące pierwszym w piśmiennictwie polskim krytycznym opracowaniem karnych przepisów dekretu dewizowego. Autor poddaje szczegółowej krytyce pod względem redakcyjnym, wewnętrznej zgodności i wymagań nauki prawa karnego przepisy dekretu dewizowego, pomijając natomiast celowo rozważania co do słuszności i celowości poszczególnych zakazów i ograniczeń prawa dewizowego. Najwięcej miejsca poświęca studium pojęciu „nieumyślnego przekroczenia zakazów dewizowych“ w rozumieniu art. 16 (2) dekretu dewizowego. Na zasadzie szczegółowej analizy poszczególnych zakazów prawa dewizowego autor dochodzi do wniosku, że nieumyślność, o której mowa w dekrete, zamiast odnosić się do realizacji ustawowej istoty czynu wiąże się raczej z kwestią bezprawności działania (art. 20 § 2 k. k.). Autor wyraża domniemanie, że ustawodawcy nie chodziło o karanie nieumyślności „co do okoliczności należących do istoty czynu“, ale o nieświadomość, że czyn jest zakazany. Studium podaje ponadto w szczególności krytykę redakcję art. 16 w związku

z art. 12 dekretu dewizowego, podkreślając, że nie wiadomo, jaki zakaz z art. 12 obwarowany jest sankcją karną, gdy w istocie rzeczy art. 12 zawiera wyjątki spod zakazu, nie zawierając samodzielnych zakazów. Niezależnie od analizy poszczególnych przepisów, autor omawia stosunek dekretu dewizowego do kodeksu karnego, wymieniając zasadnicze odchylenia dekretu od kodeksu. Zasługuje na uwagę zawarty w studium, aczkolwiek niezupełnie zdecydowany, pogląd dopuszczalności fakultatywnej konfiskaty z mocy art. 50 k. k., w razie skazania sprawy z art. 16 (2) dekretu dewizowego, czyli za tzw. „nieumyślne“ przestępstwo dewizowe. Autor pisze: „za zastosowaniem art. 50 przemawia art. 92 k. k. oraz fakultatywność konfiskaty w przeciwieństwie do obligatoryjności z art. 16 ust. 5. Jeśli naturalnie stosuje się art. 16 ust. 2 tylko aby nie stosować ust. 1 art. 16, wtedy naturalnie potrzeba możliwości konfiskaty staje się piekąca“. Jednakże stosowanie art. 50 k. k. nasuwa wątpliwości. Ze szczególnego przepisu o obligatoryjnej konfiskacie, zawartego w art. 16 (5) dekretu dewizowego, można wnioskować, że przepis ten wyczerpuje wypadki konfiskaty przy spełnieniu przestępstwa dewizowego. Poza tym, jak słusznie zaznacza sam autor, przy przestępstwie nieumyślnym może chodzić tylko o konfiskatę „producta i instrumenta sceleris“, zaś trudno przy nieumyślnym przestępstwie dewizowym znaleźć te „producta i instrumenta“, a raczej będzie zawsze chodziło o „przedmiot przestępstwa“, który z mocy art. 50 k. k. konfiskacie nie ulega.

Przy omawianiu specjalnej wzmocnionej odpowiedzialności kierowników przedsiębiorstw za przestępstwa popełnione przez kierowane przez nich przedsiębiorstwa (gdy zgodnie z art. 16 (6) dekretu dewizowego sąd winien stosować karę w najwyższym wymiarze, przewidzianym w art. 16 (2) dekretu dewizowego, tj. 2 miesiące aresztu oraz grzywnę 10.000 zł.), autor uważa, że „takie wyeliminowanie sędziowskiego wymiaru kary i ustanowienie kary „bezwzględnie oznaczonej“ jest na gruncie prawa karnego polskiego zupełną nowością, niekoniecznie szczęśliwą, i łącznie z presumpcją winy — pociągnięciem z punktu widzenia kryminalno-politycznego zupełnie niezrozumiałym“.

Wyrok Sądu Najwyższego z 20 maja 1937 r. (Zb. Orz. 298/37) stwierdził, że „z treści art. 16 pkt 6 zdanie drugie dekretu dewizowego wynika, że przepis ten przewiduje tylko jedną wyłączną karę, mianowicie maximum kary ustanowionej w pkt 2 art. 16, przepis zatem art. 54 k. k. nie ma tu zastosowania“. Pogląd Sądu Najwyższego zgodny jest co do lege lata z poglądem prof. Woltera, jak to wynika z wyżej przytoczonego urywku.

Należałoby jednak rozważyć, czy sens i intencja przepisu art. 16 (6) dekretu dewizowego nie idzie tylko w tym kierunku, by wykluczyć możliwość łagodzenia kary poniżej norm art. 16 (2) ze względu na „nieumyślność“ działania, czyli że zachodzi jedynie niemożność łagodzenia kary ze względu na „pobudki oraz sposób działania sprawy“, natomiast istnieje możliwość łagodzenia ze względu „na stopień rozwoju umysłowego

i charakter sprawcy, na jego dotychczasowe życie tudzież na jego zachowanie się po spełnieniu przestępstwa“.

Studium kończy się rozważaniami natury ogólnej, kryminologicznej, a mianowicie autor podkreśla pewną sztuczność przestępstwa dewizowego i kończy studium zdaniem: „może więc nie będzie pozbawionym wszelkiej racji twierdzenie, że przestępca dewizowy będzie nie rzadko przestępcą tylko „formalnie“, to zaś znaczy, że znajdzie się on na krańcu prawego skrzydła przestępczości“.

Na zakończenie stwierdzić należy, że krytyka przepisów karnych dekretu, dokonana przez prof. Woltera, jest w rzeczywistości druzgocąca i wykazane zostały tak wielkie wady zarówno pod względem redakcji przepisów, jak i zgodności z nowoczesnymi poglądami polityki kryminalnej, że konieczność nowelizacji tych przepisów na skutek okoliczności naprędce zredagowanych nabrała cech palącej potrzeby.

I. Blei, adwokat — „Przepisy dewizowe w praktyce prawa cywilnego, procesowego i egzekucyjnego“, rok 1938.

Księgarnia Lwowska we Lwowie wydała zbiór artykułów p. adwokata Bleia z zakresu praktycznych zagadnień prawa dewizowego, ogłoszonych poprzednio przez tego znanego z szeregu publikacji prawno-dewizowych komentatora mającego wybitnie praktyczne nastawienie w stosunku do omawianych problemów. Na treść książki składają się następujące artykuły i studia: 1) Domicyl w prawie dewizowym, 2) Handel zagranicznymi środkami płatniczymi i złotem, 3) Przelew wiarygodności hipotecznej, 4) Pośrednictwo w transakcjach zabronionych i zakazanych, 5) Kompensata należności wzajemnych, 6) Rachunki zagraniczne, 7) Wykonywanie świadczeń zabronionych, 8) obroty i rozliczenia w zagranicznych środkach płatniczych, 9) Dochodzenie sądowe świadczeń zakazanych i zabronionych, 10) Ugoda w postępowaniu sądowym, 11) Klauzula wykonalności, 12) Egzekucyjne zajęcie roszczeń, pozostających w związku z obrotem rozrachunkowym, 13) Egzekucja na rzecz krajowca przeciw cudzoziemcowi. Dla udogodnienia posiłkowania się książką w praktyce zostały dołączone do części autorskiej teksty dekretu dewizowego, regulaminu Komisji Dewizowej i kilku okólników, mających związek z treścią książki. Zauważyliśmy brak tekstu rozporządzenia wykonawczego do dekretu dewizowego, który ma dla praktyka nie mniejsze znaczenie niż dekret dewizowy. Ponadto wskazane byłoby opuszczenie ze względu na praktyczne cele książki artykułu pt. „Egzekucja na rzecz krajowca przeciwko cudzoziemcowi“, a to z tego powodu, że teza autora o braku ograniczeń tej egzekucji podlega kontrowersji i jest przedmiotem na łamach miesięcznika „Głos Prawa“ jeszcze nieukończonej polemiki. Książkę możemy polecić w szczególności dla użytku adwokatów, mających do czynienia z obrotem dewizowym.

Orzecznictwo Sądów Najwyższych

w sprawach podatkowych i administracyjnych
Redaktor: Dr Aleksander Dubieński, Sędzia NTA.

Komitet Redakcyjny:

Dr Karol Birgfellner, prezes NTA, Roman Hausner, dyr. dep. M. S. W., szef gabinetu ministra, Dr Stanisław Hillbricht, st. radca Prokuraturii Gen., Dr Michał Małek, sędzia NTA, Dr Jan Morawski, adwokat, b. wiceminister sprawiedliwości i sędzia NTA, Jan Kopczyński, prezes NTA i Tryb. Kompet., Dr Stanisław Śliwiński, sędzia SN i człón. Kom. Kodyf., Władysław Józef Szatensztein, adwokat, Stefan Urbanowicz, adwokat, Michał Waśkowski, sędzia NTA, Dr Ignacy Weinfeld, doc. Uniwersytetu, adwokat, b. wiceminister skarbu.

„Orzecznictwo Sądów Najwyższych w sprawach podatkowych i administracyjnych“ stanowi kompletny zbiór orzeczeń Najwyższego Trybunału Administracyjnego i Sądu Najwyższego z dziedziny podatków państwowych i samorządowych łącznie z wyrokami karno-podatkowymi, jak również z innych dziedzin życia gospodarczego, jak: ciężary socjalne, sprawy przemysłowe, kartelowe, ochrona własności przemysłowej (sprawy patentów, wzorów zdobniczych i użytkowych, znaków towarowych), sprawy budowlane, górnicze, wodne, rolne itd. Ponadto „Orzecznictwo Sądów Najwyższych w sprawach podatkowych i administracyjnych“ zamieszcza zasadnicze orzeczenia ze wszystkich działów prawa administracyjnego, postępowania administracyjnego i postępowania przed Najwyższym Trybunałem Administracyjnym.

Głosy do poszczególnych orzeczeń, pisane przez specjalistów w danej materii, dają w formie skondensowanej oświetlenie i naukowe ujęcie tych kwestii prawnych, które poruszone zostały w orzeczeniach.

PRENUMERATĘ KWARTALNĄ ZŁ 10.—, ROCZNĄ ZŁ 40.— PROSIMY WPLACAĆ NA KONTO PKO WARSZAWA NR 21.153.

Numery okazowe bezpłatnie

KSIĘGARNIA POWSZECHNA
DZIEŁ PRAWNICZYCH I EKONOMICZNYCH

Pl. Napoleona 1

Sp. z ogr. odp.
Warszawa

Telefon 6-70-15

WYDAWNICTWO i ADMINISTRACJA
KSIĘGARNIA POWSZECHNA
WARSZAWA, PL. NAPOLEONA
TEL. 6.70-15 - KONTO P. K. O. 21.153

Adres Redakcji
Warszawa, ul. Marszałkowska 137 m. 9
Tel. 5.38-88

PRENUMERATA KWARTALNA ZŁ 3.—